

İtalya'da Yaklaşan 25 Eylül 2022 Erken Seçimi Üzerine - Gökçen Yavaş

İtalya 25 Eylül'de yapılacak erken seçimlere hazırlanıyor. Bu seçim kararı, geçtiğimiz Temmuz ayı ortasında, hükümet ortakları arasında patlak veren siyasi bir krizle birlikte, İtalya Başbakanı Mario Draghi'nin istifası ve parlamentonun feshedilmesi neticesinde alınmıştı. Bu nedenle, İtalya bugünlerde, iç ve dış koşullarla birlikte, seçim yarışında öne çıkan parti liderleri açısından, siyasi yaşamının en tartışmalı dönemlerinden birini yaşıyor. Ülke gündemini meşgul eden konuların başında ise, İtalya'nın Kardeşleri (Fratelli d'Italia/FdI), Lig Partisi (Lega) ve Forza Italia (FI) gibi aşırı sağ partilerin oluşturduğu ittifak yer alıyor. Kamuoyu yoklamalarına bakıldığında bu ittifakın kazanma olasılığı hayli yüksek. Bu yazıda, krizin ortaya çıkışı, ülkede süreklilik gösteren siyasi istikrarsızlık ve gelecek 25 Eylül seçimine dair - söz konusu sağ ittifaka dikkat çekilerek - genel bir değerlendirmeye yer verilecektir.

Kriz nasıl ortaya çıktı?

13 Şubat 2021'den beri iktidarda olan Draghi Hükümeti, Ulusal Birlik adı altında hem sol hem de sağ partileri içeriyordu. 5 Yıldız Hareketi (Movimento 5 Stelle/M5S), Demokratik Parti (Partito Democratico/PD), Forza Italia, Lig Partisi, Madde 1-Demokratik ve İlerici Hareket (Articolo 1-Movimento Democratico e Progressista/Art.1-MDP), Italia Viva (IV), Azione gibi partiler koalisyon içinde başlıca partiler olarak yer aldı. Ek olarak, 5 Yıldız Hareketi'nin eski başkanı ve Dış İşleri Bakanı Luigi Di Maio'nun, söz konusu partiden ayrılan 50 milletvekili ve 12 senatör ile birlikte kurduğu [Gelecek İçin Birlikte](#) (Insieme per il Futuro/IpF) partisi de ittifakta bulunuyordu. Daha Draghi'yi görevi süresince meşgul eden başlıca meseleler, kuşkusuz Avrupa Birliği'nden İtalya'ya toplamda 200 milyar kadar Euro sağlayacak olan Kurtarma Fonu'nun kullanılmasına yönelik hayata geçirilen [Ulusal İyileşme ve Dayanıklılık Planı](#)'nı ve reformlara yönelik yasaları parlamentoya kabul ettirmek oldu. Bu açıdan, Avrupa Merkez Bankası'nın önceden başkanlığını yürüten Draghi'nin kurduğu geniş katılımlı hükümetin görevde olması umut vericiydi. Ancak ne var ki, Draghi'nin kararlılığı da, İtalyan siyasetinin istikrarsız yapısına daha fazla direnemedi.

Bu süreçte ülke iki önemli baskıyla karşı karşıya kaldı. Birincisi, bu reformların gerçekleştirilmesine yönelik henüz yasaların parlamentodan geçirilmesi sırasında hükümet içinde çatlakların ortaya çıkması. Ülkede yaşanan krizlere, hükümet içinde Ukrayna'ya yönelik politikalarla ilgili görüş ayrılıkları da [eklendi](#). Diğer önemli bir husus da, ülkede yükselmekte olan İtalya'nın Kardeşleri gibi popülist bir sağ partinin, hükümet karşıtı söylemlerini keskinleştirmesi ve seçim taleplerini ısrarla dile getirmesi.

Draghi, son zamanlarda özellikle Ukrayna'da çıkan savaşın ardından, Rusya ve Ukrayna arasında yeterince dengeli

bir politika izlemediği gerekçesiyle, 5 Yıldız Hareketi tarafından sıklıkla eleştiriliyordu. Bu süreçte 14 Temmuz günü, 5 Yıldız Hareketi, Parlamento'nun üst kanadı olan Senato'da gerçekleştirilen bir [yardım paketine](#) yönelik güven oylamasına katılmayarak Ulusal İttifak'ta ciddi bir çatlak yarattı. Paket, ailelerin ve küçük işletmelerin mevcut enerji krizi ve gıda fiyat artışlarından etkilenmesini önleyecek 23 milyar Euro içeriyordu. Senato'da yeterli güven oyu sağlansa da, Draghi, hükümetteki sorunları gerekçe göstererek Cumhurbaşkanı Sergio Mattarella'ya istifasını sundu. Ancak Matterella, Draghi'ye bir sonraki Çarşamba gününe kadar süre vererek, onu bir kez daha Parlamento'ya çağırdı. Ne var ki, bu kez 5 Yıldız Hareketi'nin yanı sıra Forza Italia ve Lig Partisi'nden de destek göremeyen Draghi, Cumhurbaşkanı'na tekrar istifasını sundu. Böylelikle parlamento da feshedildi.

İtalya'da Siyasi İstikrarsızlık

İtalya Cumhuriyeti'nin kurulduğu 1946'dan bugüne kadar iktidara gelen toplam altmış yedi hükümetin birbirleriyle ilişkili iki önemli özelliği bulunmaktadır. Birincisi bu hükümetler kısa sürelidir; ikincisi, birkaç istisna dışında hükümetler koalisyonlardan oluşmaktadır. Dolayısıyla, bu koşullar doğrudan, İtalya'da, siyasi istikrarsızlığa işaret etmektedir.

Soğuk Savaş yıllarına denk gelen ve İtalyan siyasi yaşamında 'Birinci Cumhuriyet' olarak adlandırılan dönemde, hükümetler, genellikle Hıristiyan Demokratlar, İtalyan Sosyalist Partisi (1960'larla birlikte) ve diğer birkaç partiyi içeren koalisyonlardan oluşmaktaydı. 1992'de patlak veren 'Tangentopoli' adı verilen yolsuzluk skandalıyla birlikte, özellikle 1994'ten sonra, İtalya'daki başlıca partiler siyaset sahnesinden tamamen çekildiler. Sonrasında, ülkenin siyasi yaşamında koalisyonların hakim olduğu 'İkinci Cumhuriyet' adı

altında yeni bir dönem başladı. Bu kez koalisyonlar, Soğuk Savaş yıllarındaki gibi ideolojik partileri değil, liderlerin daha fazla ön plana çıktığı partileri kapsamaya başladı.

1990'ların ikinci yarısından sonra ve 2010'lara kadar İtalyan hükümetleri, Özgürlükler Evi *Casa delle Libertà*/CdL çatısı altında merkez sağ, Zeytin Ağacı (L'Ulivo) ve Birlik (L'Unione) adıyla da merkez sol koalisyonlardan oluştu. 2010'dan sonra, İtalya'da 5 Yıldız Hareketi gibi, öncekilerden farklı bir çizgide olan popülist bir partinin hızla yükselişe geçmesi ve Kuzey Ligi'nin (Lega Nord) kendini yeniden yapılandırıp Lig Partisi adını alarak Matteo Salvini liderliğinde tüm ülkeye hitap eden bir sağ-popülist hareketinin öncüsü haline gelmesi, kuşkusuz ki, o dönemin değişim rüzgarlarını anlatıyordu. 2018'de seçimlerden birinci parti olarak çıkan 5 Yıldız Hareketi, Lig Partisi ve merkez sol Demokratik Parti, bir araya gelerek, teknokrat olan Giuseppe Conte'nin başbakanlığında hükümeti oluşturdu. 2019'da ise Lig Partisi'nin yer almadığı, ancak içinde Demokratik Parti'nin de bulunduğu bir koalisyon olan ikinci Conte hükümeti göreve geldi. 2021 Şubat'ta da, Draghi'nin Ulusal Birlik hükümetini oluşturmasıyla en sonuncu koalisyon kurulmuş oldu.

İtalya'daki siyasi istikrarsızlık

aynı zamanda bir demokrasi ve demokratikleşme meselesi olarak görülebilir. 1943'te

faşist yönetimin sona ermesiyle ve sonrasında İtalya Cumhuriyeti'nin kuruluşundan bu yana, yürütmenin, yasama ve yargı üzerindeki baskısının ortadan

kalkması ülkenin en öncelikli konusu haline geldi. Aynı zamanda, yasama ile yürütme arasındaki bağın dengede olması da İtalyan siyasetinde merkezi bir önem taşımaktadır. Ayrıca, yasama ve yürütmeyi ilgilendiren ve çoğunlukla hükümet istikrarsızlığı olarak da adlandırılan siyasi istikrarsızlıkla bağdaştırılan konuların başında seçim sisteminin olduğunu söylemek yanlış olmaz. İtalya Cumhuriyeti tarihi boyunca, mutlak çoğunlukla parlamentoya giremeyen partilere ve normal sürelerde kurulamayan, kurulduğunda ise, kısa ömürlü koalisyonlara ve çoğu zaman güven oyu alamayan hükümetlere sahne oldu. Tabii burada, seçim sistemine bir de ülkedeki mevcut ekonomik ve sosyal sorunlara çare olarak

görülen 'sorun çözücü' ve teknokrat başbakanların görev sürelerinin - çoğunlukla - uzun ömürlü olmadığını da hatırlatmak gerekiyor. İtalya'da bu soruna çözüm amacıyla, Soğuk Savaş sonrası dönemde, 1993, 2005, 2015 ve en son olarak 2017'de

(hem nispi hem de çoğunluk sistemini içinde barındıran Rosatellum) seçim yasası değişikliğine gidildi. Yine de, şu ana kadar yasa değişikliklerinin siyasi istikrarsızlığı büyük ölçüde sona erdirecek kadar bir etkiye sahip olmadığını söyleyebiliriz.

Seçim Gündemi

25 Eylül'de yapılacak seçim için

hazırlıklar devam ederken, sandıktan çıkacak sonuçla ilgili olarak şimdiden bazı tahminler üzerinde duruluyor. Bunlardan en fazla ifade edilen görüş, çoğunlukla

'aşırı' sağ partilerden oluşan ve aynı zamanda 'merkez sağ' olarak da nitelendirilen koalisyonunun iktidar olma olasılığı üzerine. Özellikle, Draghi'nin oluşturduğu Ulusal Birlik dışında kalan İtalya'nın Kardeşleri Partisi'ne halkın desteğindeki göze çarpan artış bu açıdan önem taşıyor. Örneğin, mevcut kamuoyu yoklamalarında, İtalya'nın Kardeşleri, yüzde 24 oy oranıyla ilk sırada yer alırken, Demokratik Parti yüzde 22 ile ikinci sırada bulunuyor. İtalya'nın Kardeşleri,

Forza Italia ve Lig Partisi'nin birlikte şimdilik ülke oylarının yüzde [45'ni](#) alırken, bu oran sağ koalisyonun seçimden

zaferle çıkma olasılığını her geçen gün daha da artırıyor. Öte yandan, merkez sol genel oyların ancak yüzde 30'unu alıyor. Ne var ki, merkez sol, kimi zaman partiler

arasındaki anlaşmazlık nedeniyle, daha parçalı bir yapıyla seçimlere giriyor.

Örneğin, Azione'nin lideri Carlo Calenda, geçtiğimiz Ağustos başında, Demokratik Parti'yle ittifak yapmayacaklarını açıklayarak, şimdiki merkez sol

koalisyonunun dışında kaldılar. İtalya'nın merkezdeki popülist partisi olarak nitelendirilen 5 Yıldız Hareketi ise hiçbir ittifaka dahil değil.

İtalya'yı ve Avrupa'yı 25 Eylül seçimleriyle

ilgili olarak en fazla meşgul eden konu, İtalya'nın Kardeşleri partisinin hızlı yükselişi. 2012'de Giorgia Meloni tarafından kurulan parti, 2018 genel seçimlerinde genel oyların sadece yüzde 4'ünü almıştı. Dikkatleri çeken diğer bir husus da, geçmişinde İtalyan Sosyal Hareketi (Movimento Sociale Italiano/MSI) gibi faşist kökenleri olan bir partiyle bağlantıları olan Meloni'nin, partisinin seçimleri birinci parti olarak kazanması halinde, sağ koalisyonda başbakan olarak görev alacak olması. Meloni'nin söz konusu partiyle ilişkisinin şimdiki ve gelecekteki siyasi yaklaşımlarına ne derece etkide bulunacağı şimdilik merak konusu. Örneğin, İtalyan Sosyal Hareketi'nin logosunda bulunan İtalyan bayrağındaki üç renkten oluşan alevin (Fiamma Tricolore) yine İtalya'nın Kardeşleri'nin logosunda yer alması ülke çapında [eleştirilere](#) neden oldu. Meloni ise, tüm bunlara karşılık, İtalya'nın Kardeşleri'ni 'vatansever' ve 'muhafazakar' bir parti olarak tanımlarken, sıklıkla 'Tanrı, vatan ve aile' sloganlarını kullanıyor. Ayrıca, Meloni, konuşmalarında sıklıkla göçmenleri hedef alıyor. Örneğin, İtalya'nın olduğu gibi Avrupa'nın da sınırları konusunda 'savunmacı' bir tavır aldığını vurgulayan Meloni, göçmenlerin teknelerine karşı denizden [abluka](#) uygulaması önerisiyle tepki çekmişti. Ayrıca, geçtiğimiz haftalarda, Meloni'nin 'gençleri spora yönlendirecek politika ve programlara yer vereceğini' anlatan sosyal medya paylaşımları, bazı açılardan İtalya'daki faşizm dönemini hatırlattığı gerekçesiyle, önemli ölçüde [tartışmalara](#) yol açtı.

Dış politika konusunda, Rusya'ya karşı Ukrayna'nın yanında olan Meloni, İtalya'nın, Batı'nın Rusya'ya karşı sürdürdüğü yaptırımlarını desteklemesi gerektiğini savunuyor. Meloni, [AB ile ilgili olarak](#) Euro'dan çıkmaya niyetli olmadıklarını ve daha da ileri giderek Covid-19 sürecine damgasını vuran Ulusal İyileşme ve Dayanıklılık Planı'nı (harcamalarla ilgili olarak daha farklı bir yaklaşım oluşturarak) destekleyeceklerini açıkladı. Sağ koalisyonun en fazla tartışılan diğer liderlerinden Salvini ise, göçmelere yönelik ayrımcı politikaları ile Rusya'ya yönelik yaptırımların - Batı'nın işine çok fazla yaramadığı gerekçesiyle - kaldırılmasını

savunan [söylemleriyle](#)

ön plana çıkıyor. Öte yandan, merkez solda, Demokratik Parti lideri Enrico Letta ve Ağustos başında kurulan Sivil Taahhüt (Impegno Civico/IC) ittifakı çatısı altında seçime girme kararı alan Di Maio, sıklıkla bu yükselişin hem İtalya hem de Avrupa için önemli bir tehlike olduğundan söz ediyorlar.

Sonuç olarak, İtalyan demokrasisinin, tekrarlarının önceden bir çok kez yaşandığı gibi, zorlu bir sınav verdiği aşıkâr. Ne var ki, siyasi istikrarsızlığın kökenlerine inerek ülkede gerekli değişimlere gidilmediği sürece, İtalya, kısa ömürlü hükümetlere uzun yıllar daha mahkum olabilir. 25 Eylül'deki seçim ise, bir yanda ülkede siyasi, ekonomik, sosyal ve Covid-19 gibi sağlık problemlerinin sürdüğü, diğer yanda Ukrayna'daki savaşın yansımalarının yoğunluklu bir düzeyde hissedildiği döneme gelmesi nedeniyle ayrıca önem taşıyor. Yine bir başka vurgu, şüphesiz ki, geçmişte faşist bir partiyle ilişkisi olan İtalya'nın Kardeşleri'nin iktidara gelme olasılığının, İtalya'da kuruluşundan bu yana kabul gören ilerlemeci ve demokratik siyasi geleneğe nasıl etki edeceği konusu üzerine. Bu olasılığın gerçekleşmesi halinde, ülke gündeminde, ekonomi ve AB fonlarının kullanılması ve reformlar gibi süregelen temel meselelerin yanında, milliyetçilik, Avrupa şüpheciliği, göç ve göçmenler gibi konuların ilk sıralarda olması beklenebilir. Dolayısıyla, İtalya'daki seçimler bu nedenlerle, sadece İtalya'da değil, Avrupa'da oldukça merak uyandırıyor.

Gökçen Yavaş, Doç. Dr., Kocaeli Üniversitesi

Gökçen Yavaş, lisansını 1999'da Ege Üniversitesi Uluslararası İlişkiler bölümünde tamamladı. Daha sonra 2002'de Marmara Üniversitesi Uluslararası İlişkiler alanında Yüksek Lisans derecesini, 2010'da Marmara Üniversitesi AB Enstitüsü'nde AB Siyaseti ve Uluslararası İlişkileri alanında Doktora derecesini aldı. Doktora sonrası araştırmalarını, 2017-2018'de The Centre for the History of Political Thought, Queen Mary University of London'da sürdürmüştür. Uluslararası Güvenlik, Avrupa Birliği ve İtalya'nın Dış Politikası başlıca çalışma alanlarıdır. Halen Kocaeli Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır.

Bu yazıya atıf için: Gökçen Yavaş, 'İtalya'da Yaklaşan 25 Eylül 2022 Erken Seçimi Üzerine ', *Panorama*, Çevrimiçi Yayın, 25 Eylül 2022, <https://www.uikpanorama.com/blog/2022/09/25/ita/>

Telif@UIK*Panorama*. Çevrimiçi olarak yayımlanan yazıların tüm telif hakları *Panorama* dergisine aittir. Aksi belirtilmediği sürece, yayımlanan yazılarda belirtilen görüşler yalnızca yazarına/yazarlarına aittir. UIK, Global Akademi, *Panorama* Yayın Kurulu ile editörleri ve diğer yazarları bağlamaz.